

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego „Erasmus dla wszystkich” – Program UE na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu

COM(2011) 788 wersja ostateczna – 2011/0371 (COD)

(2012/C 181/27)

Sprawozdawca: **Indrė VAREIKYTė**

Rada, w dniu 12 grudnia 2011 r., oraz Parlament Europejski, w dniu 13 grudnia 2011 r., postanowiły, zgodnie z art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego „Erasmus dla wszystkich” – Program UE na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu

COM(2011) 788 final – 2011/0371 (COD).

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 29 lutego 2012 r.

Na 479. sesji plenarnej w dniach 28–29 marca 2012 r. (posiedzenie z 29 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 74 do 1 – 4 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Obecnie, gdy kryzys gospodarczy wymusił przegląd priorytetów budżetowych, EKES podkreśla znaczenie utrzymania i zwiększania, jeśli to tylko możliwe, skutecznego wykorzystania zasobów przydzielanych na poziomie krajowym i unijnym na kształcenie i szkolenie w celu poprawy sytuacji w dziedzinie zatrudnienia, zwłaszcza młodych ludzi i starszych pracowników.

1.2 EKES uważa, że program „Erasmus dla wszystkich” powinien być kluczowym instrumentem zwiększania wsparcia dla edukacji i szkolenia, by podnieść poziom umiejętności obywateli, pomóc w rozwiązaniu problemu wysokiego bezrobocia wśród młodzieży, który występuje w wielu państwach członkowskich, zaspokoić zapotrzebowanie na wykwalifikowaną siłę roboczą i zaradzić problemowi niedopasowania umiejętności do popytu. Wykorzystanie tego instrumentu nabiera szczególnej wagi w czasach kryzysu i w świetle jego negatywnych skutków na rynkach pracy. Należy w większym stopniu dostosować umiejętności do potrzeb, by zmniejszyć bezrobocie, zwłaszcza wśród młodych ludzi.

1.3 EKES przyjmuje do wiadomości propozycję istotnego zwiększenia budżetu UE w ramach przyszłego programu do kwoty 19 mld EUR, i w związku z tym przychyła się do wniosku Komisji Europejskiej dotyczącego całkowitej kwoty budżetu, a także apeluje do Parlamentu Europejskiego i Rady o poparcie tej propozycji.

1.4 Z uwagi na obecną sytuację gospodarczą EKES zdecydowanie popiera środki, które zostały zaproponowane w programie, a mianowicie jednoznaczne skupienie się na najważniejszych działaniach oraz mniejsze rozdrobnienie obecnych działań, celów i programów, szersze stosowanie kwot ryczałtowych, kosztów jednostkowych lub zryczałtowanego finansowania, jak również ograniczenie wymogów formalnych dla beneficjentów i państw członkowskich, zredukowanie obciążeń administracyjnych dla agencji krajowych oraz – w uzasadnionych

przypadkach – propozycję dotyczącą wyznaczenia jednej agencji krajowej na państwo, aby zwiększyć masę krytyczną i obniżyć koszty zarządzania.

1.5 Jednocześnie Komitet zauważa, że przy stosowaniu środków oszczędnościowych należy uwzględnić długoterminowe perspektywy poszczególnych sektorów i stosować zasadę rozsądnych środków oszczędnościowych i „inteligentnych” restrykcji budżetowych.

1.6 Uwzględniając wszystkie zaproponowane działania oszczędnościowe, EKES z całym przekonaniem zaleca, by zachować oddzielne i niezależne podprogramy i – jeżeli to stosowne – nadal je rozwijać oraz by przyznać indywidualne kwoty budżetowe dla głównych sektorów objętych programem oraz określić ich minimalną wysokość (mowa tu o szkolnictwie wyższym, kształceniu i szkoleniu zawodowym, kształceniu i uczeniu się dorosłych, kształceniu szkolnym, inicjatywach dotyczących młodzieży oraz sporcie). Należą do nich szczególnie mobilność uczniów oraz młodych ludzi w ramach grup lub klas, a także mobilność naukowców i nauczycieli szkół wyższych, integracja młodych osób w niekorzystnej sytuacji, wizyty przygotowawcze, dwu- i wielostronne projekty i partnerstwa szkolne, mobilność oraz partnerstwa w zakresie uczenia się w ramach kształcenia dorosłych. W tym kontekście konieczne jest uwzględnienie specjalnych zainteresowań edukacyjnych kobiet i mężczyzn, którzy nie pracują zawodowo.

Szereg zaproponowanych reform administracyjnych gwarantowałyby, że ogólne koszty zarządzania pozostałyby na zasadniczo niezmiennym poziomie, a oddzielne podprogramy zapewniłyby osiągnięcie zamierzonych skutków i uchroniłyby zgłoszone inicjatywy programowe od ewentualnego braku stabilności i od zaniechania.

1.7 Komitet podkreśla, że edukacja odgrywa bardzo ważną rolę w radzeniu sobie z obecną sytuacją i wyraża zadowolenie,

że zostało to odzwierciedlone w programie. Jednakże, aby zrealizować główne cele strategiczne UE, należy w dalszym ciągu dążyć do osiągnięcia spójności między edukacją formalną a uczeniem się pozaformalnym i nieformalnym. Oznacza to, że w obecnym wniosku dotyczącym programu należy nadać tę samą rangę uczeniu się pozaformalnemu i nieformalnemu, co edukacji formalnej.

1.8 EKES wyraża zaniepokojenie brakiem niektórych działań sprawdzających się obecnie i docenianych w programie „Młodzież w działaniu”, co może doprowadzić do znacznego pogorszenia się współpracy europejskiej w dziedzinie młodzieży.

1.9 EKES uważa, że nabywanie i podwyższanie umiejętności i wiedzy wiąże się nie tylko z osiągnięciem najważniejszego dziś celu, jakim jest usunięcie przeszkód w zatrudnieniu, ale obejmuje także **rozwój aktywności obywatelskiej i spójności społecznej**. Niestety kwestie te nie zostały we wniosku uwzględnione. Ponadto w nowym programie Erasmus należy wzmocnić rolę partnerów społecznych i innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

1.10 EKES z zadowoleniem przyjmuje cel dotyczący zwiększenia mobilności edukacyjnej, która jest jednym z czynników umożliwiających rozwój kluczowych umiejętności, zwłaszcza tych, które są przydatne dla rynku pracy i społeczeństwa. Przychylnie odnosi się też do celu dotyczącego zwiększenia udziału młodzieży w życiu demokratycznym Europy. Jednakże mobilność sama w sobie nie rozwiąże wspomnianych wyżej kwestii. Należy poświęcić więcej uwagi wykorzystywaniu umiejętności nabytych dzięki działaniom w zakresie mobilności, oraz znaczeniu mobilności w procesie uczenia się przez całe życie.

1.11 Komitet uważa, że wszyscy powinni mieć dostęp do uczenia się na każdym etapie życia i z tego powodu zdecydowanie popiera zaproponowane podejście oparte na uczeniu się przez całe życie, które ma na celu zapewnienie wszystkim równego dostępu do różnych sposobów formalnego, pozaformalnego i nieformalnego uczenia się. EKES podkreśla swój już wcześniej przedstawiony postulat dotyczący „Uczenia się dla długiego życia”. Jednakże nie wydaje się, by w proponowanym wniosku podejście tego typu – oparte na uczeniu się przez całe życie – zostało uwzględnione, jeśli chodzi o otwarcie programu na różnego rodzaju uczniów: poczynając od małych dzieci po osoby w starszym wieku. Program powinien mieć bardziej integracyjny charakter i należy go dostosować do każdej grupy uczących się osób. W związku z tym EKES wzywa do praktycznego i jasnego określenia pojęcia uczenia się przez całe życie i do opracowania bardziej ukierunkowanych strategii poprawy dostępu poszczególnych grup do programu.

1.12 Uczestnicy działań wchodzących w skład programu powinni być postrzegani jako ambasadorowie wartości europejskich, które muszą znaleźć swe wyraźne odzwierciedlenie w programie.

1.13 EKES odnotowuje, że obecny program Erasmus został uwieńczony dużym sukcesem (podobnie jak, na przykład, wolontariat europejski). Jednocześnie wyraża zaniepokojenie, że dla ogółu społeczeństwa nazwa Erasmus jest głównie synonimem działań w dziedzinie szkolnictwa wyższego i kształcenia

formalnego. Kwestia lepszego rozpowszechnienia informacji o Erasmusie jako jednej koncepcji dla wszystkich sektorów kształcenia nie została jeszcze omówiona i może przysporzyć dodatkowych trudności, takich jak wyższe koszty PR i inne nieprzewidziane wydatki. EKES jest zaniepokojony, że rozpowszechnienie tej nazwy może nie być możliwe lub skuteczne w sytuacji, gdy do oficjalnego otwarcia programu pozostaje już tylko rok. Zaleca się również zachowanie obecnych nazw podprogramów.

1.14 Komitet wyraża zadowolenie z utrzymania wszystkich działań „Jean Monnet” mających na celu promowanie nauczania uniwersyteckiego i badań w dziedzinie integracji europejskiej, lecz uważa, że to specjalne wsparcie nie może się koncentrować wyłącznie na dwóch instytucjach wspomnianych we wniosku Komisji Europejskiej. Komitet nalega, by uwzględniono w całości listę sześciu instytucji europejskich wspieranych w latach 2007–2013 z programu „Jean Monnet” w celu skorzystania z wartości dodanej, komplementarności akademickiej i większej różnorodności kulturowej, którą wnoszą cztery pozostałe instytucje o znaczeniu ogólnoeuropejskim.

Komitet proponuje zatem wprowadzenie następujących zmian do art. 10:

c) wspieranie następujących europejskich instytucji akademickich realizujących cel o znaczeniu ogólnoeuropejskim:

- (i) Europejskiego Instytutu Uniwersyteckiego we Florencji,
- (ii) Kolegium Europejskiego (w Brugii i w Natolinie),
- (iii) Akademii Prawa Europejskiego w Trewirze,
- (iv) Międzynarodowego Centrum Kształcenia Europejskiego w Nicei,
- (v) Europejskiego Instytutu Administracji Publicznej w Maastricht,
- (vi) Europejskiej Agencji ds. Rozwoju Szkolnictwa Specjalnego w Odense.

2. Wniosek Komisji

2.1 Za pomocą programu „Erasmus dla wszystkich” Komisja zamierza połączyć wszystkie obecne inicjatywy w dziedzinie kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, obejmujące UE i państwa trzecie, zastępując jednym programem siedem istniejących projektów: „Uczenie się przez całe życie”, „Młodzież w działaniu”, Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink oraz program dwustronnej współpracy z państwami uprzemysłowionymi. Deklarowanym celem jest wzrost efektywności, łatwiejsze ubieganie się o dofinansowanie, a także ograniczenie powielania działań i ich fragmentacji.

2.2 Komisja proponuje zwiększenie środków o około 70 % w porównaniu z obecnym siedmioletnim budżetem, co oznaczałoby przeznaczenie na nowy program 19 mld euro na lata 2014–2020. Dwie trzecie środków mają zostać przeznaczone na dotacje wspierające mobilność indywidualną w celu poszerzenia wiedzy i umiejętności.

2.3 Nowy program ma skupiać się na wartości dodanej UE i skutkach systemowych, wspierając trzy rodzaje działań: możliwości uczenia się dla osób indywidualnych, zarówno w UE, jak i poza nią; współpracę instytucjonalną między placówkami edukacyjnymi, organizacjami młodzieżowymi, przedsiębiorstwami, władzami lokalnymi i regionalnymi oraz organizacjami pozarządowymi; wspieranie reform w państwach członkowskich w zakresie modernizacji systemów kształcenia i szkolenia, a także wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości i zwiększanie szans na zatrudnienie.

2.4 Komisja dowodzi, że dzięki ulepszeniu struktury nowego programu, a także znacznemu zwiększeniu jego budżetu, UE będzie mogła stworzyć o wiele więcej możliwości dla studentów, uczestników szkoleń, młodzieży, nauczycieli, osób pracujących z młodzieżą i innych, by mogli doskonalić swoje umiejętności, rozwijać się i zwiększać swoje szanse na rynku pracy. Program „Erasmus dla wszystkich” ma wspierać również nauczanie i badania w dziedzinie integracji europejskiej oraz sport na szczeblu oddolnym.

2.5 Proponowany program ma się przyczynić do realizacji celów strategii „Europa 2020”, strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020), współpracy europejskiej w dziedzinie młodzieży (2010–2018), a także realizacji inicjatyw przewodnich strategii „Europa 2020”, takich jak „Mobilna młodzież” i „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”. Ma sprzyjać ponadto zrównoważonemu rozwojowi państw trzecich w dziedzinie szkolnictwa wyższego oraz rozwojowi europejskiego wymiaru sportu.

3. Uwagi ogólne

3.1 W głównych dokumentach strategicznych UE w dziedzinie kształcenia, szkolenia i młodzieży tę samą wagę przywiązuje się do inicjatyw we wspomnianych obszarach. EKES podkreśla, że wytyczając cele programu, nie można stwarzać wrażenia, że formalne kształcenie ma większe znaczenie od uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, takiego jak kształcenie i szkolenie zawodowe oraz uczenie się dorosłych, nauka w szkole, działalność młodzieży i sport. Za wszelką cenę należy unikać nierówności między różnymi sektorami, gdyż może to podważyć podejście oparte na uczeniu się przez całe życie przedstawione w programie.

3.2 Komitet przyjmuje z zadowoleniem możliwość wsparcia reform strategicznych, takich jak wdrożenie procesu bolońskiego i kopenhaskiego oraz zorganizowanego dialogu z młodymi ludźmi, a także możliwość usprawnienia procesu prowadzenia unijnych narzędzi służących przejrzystości.

3.3 W programie stwierdza się: „Dotacje na mobilność edukacyjną przyznane osobom fizycznym zwalnia się z wszelkich podatków i kosztów socjalnych. Takie samo zwolnienie stosuje się do podmiotów pośredniczących, udzielających takie wsparcie finansowe zainteresowanym osobom”. Komitet popiera te zwolnienia i zwraca się do Komisji, by we współpracy z państwami członkowskimi zbadała i rozstrzygnęła przypadki naruszeń napotykanego podczas wdrażania obecnych działań w zakresie mobilności (np. gdy dotacje na mobilność są wliczane do dochodów rodziny, prowadząc do utraty wsparcia socjalnego).

3.4 Zdecydowanie popiera się uwzględnienie działalności sportowej w programie jako oddzielnego rozdziału ze

specjalnym budżetem, gdyż dzięki projektom transnarodowym, budowaniu potencjału organizacji sportowych i większym możliwościom partnerstwa umożliwi to większy i skuteczniejszy udział zainteresowanych stron w opracowywaniu polityki w dziedzinie sportu, a także lepsze zarządzanie organami sportowymi, i zmotywuje Europejczyków, a zwłaszcza młodzież, do większej aktywności.

3.5 Komitet stwierdza, że utworzenie – w stosownych przypadkach – jednej agencji krajowej na dane państwo członkowskie, odpowiedzialnej za zarządzanie działaniami w ramach programu, będzie prawdopodobnie skuteczniejszym rozwiązaniem, jeżeli chodzi o prostotę użytkowania, obciążenie pracą i opłacalność. Należy jednak zapewnić ubiegającym się o dotacje dostęp na szczeblu regionalnym oraz trzeba pamiętać, że ustanowienie jednej agencji krajowej może nie odpowiadać różnorodnym kontekstom krajowym w państwach członkowskich. Jednocześnie nie należy zwiększać ogólnych wymogów administracyjnych dla składających wnioski w dziedzinie uczenia się pozaformalnego, zwłaszcza dla organizacji pozarządowych. Wręcz przeciwnie, obciążenia administracyjne powinny być poddawane stałej ocenie i ograniczane. EKES zachęca również do zalecenia państwom członkowskim aktywniejszego włączenia społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych do zarządzania programem na szczeblu krajowym.

3.6 EKES z zadowoleniem przyjmuje dążenie do zmniejszenia obecnej złożoności i fragmentacji odrębnych celów oraz działań, ukierunkowane na zwiększenie opłacalności i rezygnację z działań, którym brak masy krytycznej potrzebnej do wywarcia długoterminowego wpływu. Jednak, jak stwierdzono w punkcie 1.6 niniejszej opinii, Komitet zdecydowanie zachęca do utrzymania oddzielnych i niezależnych podprogramów o minimalnym budżecie na główne sektory programu.

3.7 Chociaż Komitet popiera zakrojone na szerszą skalę działania na rzecz wydajności i obniżenia kosztów, to odnotowuje, że potrzebę większych i wydajniejszych projektów trzeba rozważyć w kontekście potrzeby włączenia społecznego. Nie można bagatelizować wkładu małych organizacji do wszystkich form kształcenia i trzeba utrzymać ich dostęp do programu.

3.8 Komitet stwierdza, że w programie nie wspomniano w ogóle o mobilności uczniów. W związku z tym wskazuje, że gotowość do mobilności trzeba rozwijać wcześniej, a nie dopiero na etapie kształcenia zawodowego lub wyższego. W tym kontekście zasadnicze znaczenie ma kontynuacja udanych partnerstw szkół w ramach programu Comenius wraz z umożliwieniem uczniom krótszych okresów mobilności.

3.9 Komitet odnotowuje, że środki przewidziane w ramach programu w celu poprawienia dostępu do mobilności grup w niekorzystnej sytuacji są niewystarczające. Szerszy udział niedostatecznie reprezentowanych grup w kształceniu i uczeniu się powinien stać się jasnym priorytetem, gdyż niezbędne jest budowanie sprawiedliwych społeczeństw, a także osiągnięcie wzrostu gospodarczego. Obecnie wykształcenie i status społeczno-ekonomiczny rodziców mają nadal nieproporcjonalnie duży wpływ na szanse uzyskania dostępu do kształcenia i odniesienia sukcesu w tym zakresie, a niektóre grupy są niedostatecznie reprezentowane w określonych warunkach krajowych.

3.10 W ramach programów mobilności jakość i sprawiedliwość trzeba rozważać w zestawieniu z ilością, tak by mogły z tych programów korzystać osoby ze środowisk znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Można na przykład pozwolić na zwiększenie dotacji na mobilność, która jest obecnie uznawana za niewystarczającą i nieelastyczną w odniesieniu do poszczególnych środowisk ekonomicznych krajów uczestniczących w programie ⁽¹⁾.

3.11 Można się zastanowić nad możliwością wykorzystania Europejskiego Funduszu Społecznego i funduszy strukturalnych do finansowania udziału młodych ludzi ze słabiej rozwiniętych regionów w działaniach w zakresie indywidualnej mobilności edukacyjnej, a także w stażach i praktykach w przedsiębiorstwach w innych państwach członkowskich.

3.12 Komitet zachęca do podejmowania większych wysiłków na rzecz sprawniejszego gromadzenia i lepszej analizy danych, dotyczących zwłaszcza zdolności zatrudnienia, wymiaru społecznego, uczenia się przez całe życie, możliwości przenoszenia stypendiów i kredytów, a także ogólnej jakości i wpływu mobilności, i proponuje ocenę ex post doświadczeń związanych z mobilnością. Dane te pomogą w monitorowaniu realizacji programu i umożliwią aktywne reagowanie na ewentualne zmiany.

3.13 Komitet ponownie podkreśla swe poparcie dla zapisu dotyczącego efektywniejszego wykorzystania środków w ramach programu i ograniczenia powielania oraz fragmentacji obecnych działań. Dlatego też zachęca do poważniejszego rozważenia tej kwestii i do przeglądu wszystkich programów leżących w kompetencji Komisji Europejskiej, których cele są w pełni lub częściowo zgodne z proponowanym programem. Na przykład program „Erasmus” dla młodych przedsiębiorców, częściowo finansowany przez Komisję Europejską, podlega odrębnej kontroli, chociaż może być przydatny w realizacji celów wytyczonych w programie „Erasmus dla wszystkich”.

3.14 Obecna wielkość środków wymienionych w art. 13 punkt 3 (budżet) budzi wątpliwości. Komitet proponuje zwiększenie odsetka przeznaczanego na współpracę na rzecz innowacji i dobrych praktyk, jako że większość analiz przeprowadzonych na poprzednich etapach programów uczenia się przez całe życie dowiodła, że współpraca instytucjonalna charakteryzuje się dużą racjonalnością pod względem kosztów.

4. Kształcenie i szkolenie

4.1 EKES odnotowuje, że więcej środków budżetowych przeznaczono na kształcenie i szkolenie zawodowe. Niemniej zaleca wytyczenie w programie jasnego celu, tak by przyczynił się on do osiągnięcia poziomu odniesienia w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego: „do roku 2020 średnio co najmniej 6 % osób w UE w przedziale wiekowym 18–34 lata posiadających kwalifikacje w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego (I-VET) powinno mieć za sobą okres nauki lub szkolenia za granicą związany z kształceniem i szkoleniem zawodowym (w tym z praktykami zawodowymi), trwający co najmniej dwa tygodnie (10 dni roboczych) lub mniej, jeżeli jest poświadczony dokumentem Europass” ⁽²⁾. Ponadto część budżetu powinna zostać przeznaczona na promowanie programu praktyk zawodowych.

⁽¹⁾ SEC(2011) 1402 final, COM(2011) 788 final.

⁽²⁾ Konkluzje Rady na temat poziomu odniesienia w dziedzinie mobilności edukacyjnej, 3 128. posiedzenie Rady ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu w dn. 28–29 listopada 2011 r.

4.2 By osiągnąć ten poziom odniesienia, trzeba podjąć odpowiednie wysiłki mające na celu usunięcie praktycznych, technicznych i prawnych przeszkód w mobilności edukacyjnej, ułatwienie wysyłania i przyjmowania pracowników przez małe i średnie przedsiębiorstwa oraz podniesienie wartości ich zaangażowania w mobilność praktykantów i stażystów. Mając na uwadze liczbę i zakres działań w tym sektorze, a także wnioski zawarte w ocenie skutków dotyczącej działań w zakresie kształcenia i szkolenia ⁽³⁾, Komitet radzi, by zastanowić się, czy obecnie proponowana minimalna kwota 17 % na kształcenie i szkolenie zawodowe jest wystarczająca.

4.3 EKES proponuje również, by praktykantów i stażystów potraktowano w programie jako odrębną grupę docelową. Pomogłoby to w realizacji nowych zobowiązań politycznych w zakresie propagowania praktyk i uczenia się poprzez praktykę w celu zaradzenia wysokiemu wskaźnikowi bezrobocia osób młodych.

4.4 EKES pragnie zwrócić uwagę na niewielki odsetek osób dorosłych uczących się przez całe życie oraz na niski poziom umiejętności i kwalifikacji wielu osób dorosłych w Europie ⁽⁴⁾. By zrealizować założenie ET2020, zgodnie z którym „do roku 2020 średnio co najmniej 15 % dorosłych powinno uczestniczyć w procesie uczenia się przez całe życie” ⁽⁵⁾, potrzebne są skuteczne programy kształcenia dorosłych, organizatorzy szkoleń, metodologia, pracownicy i inne rozwiązania w całej Europie. Kształcenie dorosłych musi stwarzać okazję do czynnego obywatelstwa europejskiego, które może się rozwinąć dzięki odpowiedniemu programowi kształcenia dorosłych.

4.5 Istotne jest, by istniały silne powiązania między kształceniem i szkoleniem zawodowym, lecz należy wyodrębnić wyraźnie ścieżkę kształcenia dorosłych, by móc stawić czoła wyzwaniom wspomnianym w punkcie 4.4. Dlatego też Komitet proponuje, by zastanowić się nad potraktowaniem kształcenia i uczenia się dorosłych jako odrębnej dziedziny we wniosku dotyczącym programu.

4.6 Chociaż z zadowoleniem przyjmuje się proponowany wzrost budżetu na kształcenie dorosłych, z punktu widzenia starzenia się społeczeństwa w Europie i potrzeby zwiększenia udziału dorosłych w uczeniu się przez całe życie przeznaczenie na tę dziedzinę minimalnej kwoty 2 % wydaje się nieodpowiednim rozwiązaniem. Wziąwszy pod uwagę, że sektor kształcenia dorosłych jest bardzo rozległy i obejmuje wiele przedsiębiorstw społecznych, należy rozważyć przeznaczenie na niego większych środków.

4.7 Jeżeli chodzi o kształcenie i uczenie się dorosłych, program powinien w większym stopniu ułatwiać wdrożenie odnowionej europejskiej agendy w zakresie uczenia się dorosłych ⁽⁶⁾. Przyczyniając się do realizacji tejże agendy, program może faktycznie przyspieszyć postępy i doprowadzić do pozytywnej zmiany w uczeniu się dorosłych, co być może poprawi poczucie własnej wartości, uczestnictwo, aktywność, kreatywność, rozwój osobisty i zdolność do zatrudnienia wielu Europejczyków.

⁽³⁾ Kształcenie i szkolenie zawodowe (VET) w ramach podprogramu Leonardo da Vinci przyczynia się do realizacji procesu kopenhaskiego i do wdrożenia systemów jakości VET, stwarzając wyjątkową szansę na internacjonalizację, mobilność i innowacje w zakresie VET.

⁽⁴⁾ COM(2007) 558 final.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc34_en.htm.

⁽⁶⁾ Rezolucja Rady w sprawie odnowionej europejskiej agendy w zakresie uczenia się dorosłych (16743/11), 17 listopada 2011 r.

4.8 Zarówno warsztaty Grundtvig, jak i wolontariat osób starszych pozwoliły uczestniczyć w sprawach europejskich wielu ludziom, którzy w przeciwnym razie nie mieliby na to szansy. Uwzględniając korzyści płynące z tych działań, EKES zwraca uwagę na potrzebę zapewnienia dorosłym uczącym się równych szans udziału w programach mobilności i wolontariacie.

4.9 Komitet uważa, że program jest nieocenioną pomocą w realizacji celu mobilności studentów⁽⁷⁾, wytyczonego również przez Radę UE⁽⁸⁾ w ramach procesu bolońskiego: „do 2020 r. co najmniej 20 % osób kończących studia w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego powinno przez pewien okres czasu studiować lub odbywać szkolenie za granicą”. Niemniej EKES odnotowuje, że należy zastanowić się nad wielkością dotacji przeznaczonych na mobilność indywidualnych osób, by wyrównać szanse udziału w programach mobilności osób ze środowisk w niekorzystnej sytuacji.

4.10 Zachęca się do dalszego rozwoju wspólnych programów i studiów w całym Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego, gdyż wspólne programy i studia mogą zwrócić uwagę na krajowe zasady i przepisy utrudniające mobilność, a także podnieść ogólną jakość kształcenia i wesprzeć międzynarodową współpracę instytucjonalną.

4.11 Skoordynowanie systemów uznawania uprzedniego kształcenia z europejskim systemem transferu i akumulacji punktów (ECTS) oraz z wdrażaniem europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) z zastosowaniem podejścia opartego na efektach uczenia się ma kluczowe znaczenie dla realizacji celu mobilności studentów wytyczonego w ramach procesu bolońskiego oraz dla zapewnienia jakości programów mobilności i całego systemu kształcenia i uczenia się. EKES odnotowuje, że w wielu krajach nie powiązano ECTS i ECVET z efektami uczenia się i nie doprowadzono do powszechnej równości szans. Dlatego też należy się zastanowić nad pilnymi działaniami w celu przyjęcia ECTS i ECVET jako wspólnych narzędzi w UE, tak by zapewnić zarówno studentom, jak i pracodawcom przejrzystość kwalifikacji.

4.12 Komitet pragnie również podkreślić, że na szczeblu europejskim potrzebna jest również stała koordynacja, by pomóc państwom członkowskim w przyjęciu środków i by – na podstawie krajowych systemów kwalifikacji – wszystkie nowe dokumenty dotyczące kwalifikacji zawierały jasne odniesienie do odpowiedniego poziomu europejskich ram kwalifikacji. Ze względu to, że cel ten⁽⁹⁾ nie zostanie z pewnością osiągnięty przed oficjalnym terminem w 2012 r., potrzebne jest prowadzenie dalszej koordynacji i działań na rzecz szybszego wdrażania EQF.

4.13 EKES proponuje nadanie większej rangi mobilności pracowników, która w dużym stopniu przyczynia się do wysokiej jakości programów kształcenia i do bardziej międzynarodowego charakteru instytucji. Komitet wnosi o ściślejszą współpracę z państwami członkowskimi w celu wyeliminowania

przeszkód w mobilności pracowników, związanych z systemami zabezpieczenia społecznego, systemami emerytalnymi i uznawaniem kwalifikacji zawodowych.

4.14 Tak jak stwierdzono już w opinii EKES-u w sprawie inicjatywy „Mobilna młodzież”⁽¹⁰⁾, Komitet wnosi o bardziej szczegółowy opis proponowanego systemu kredytów dla studentów, którzy zdobywają tytuł magistra w innym kraju UE, by zapewnić staranne opracowanie procedury udzielania kredytów i informowania o niej młodych ludzi, gdyż w możliwie największym stopniu należy zapobiec wpadnięciu przez nich w pułapkę zadłużenia. Wziąwszy pod uwagę wysiłki mające na celu ustanowienie proponowanego systemu kredytów, należy zadbać o to, by były one atrakcyjne i leżały w zasięgu możliwości finansowych studentów (zwłaszcza studentów w niekorzystnej sytuacji), tak, aby osiągnąć szacowaną łączną liczbę 331 100 studentów.

4.15 Komitet zwraca się ponadto o ocenienie wszystkich możliwych konsekwencji proponowanego systemu kredytów, w tym jego wpływu na krajowe i regionalne systemy wsparcia finansowego oraz na wysokość czesnego w instytucjach szkolnictwa wyższego. Należy zapewnić jak najszerze rozpowszechnienie wyników tej oceny.

4.16 Oprócz proponowanego systemu kredytów EKES apeluje również do instytucji UE o dalsze korzystanie ze swoich strategii na rzecz wspierania wysiłków państw członkowskich, by zapewnić możliwość pełnego przenoszenia stypendiów i kredytów w całej UE, promując jednocześnie mobilność i dbając o równy dostęp do mobilności oraz kształcenia.

5. Działania dotyczące młodzieży

5.1 EKES podkreśla skuteczność obecnego programu „Mobilna młodzież”⁽¹¹⁾. Szacuje się, że dzięki niemu ok. 1 mln młodych Europejczyków miało szansę skorzystać z edukacji pozaformalnej i mobilności. Wyraźnie widać, że bieżący program wywarł trwały wpływ na młodych Europejczyków, stanowiąc wsparcie dla organizacji młodzieżowych. Zatem można stwierdzić, że wpływ ten był większy niż jakiegokolwiek innego programu UE, czego nie zaznaczono jednak dość wyraźnie we wniosku.

5.2 Komitet wyraża zaniepokojenie, że w proponowanym programie beneficjentów nie traktuje się równo i że utrudnia się dostęp do niego młodym ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji, którzy mogą obecnie korzystać z inicjatywy „Młodzież w działaniu” za pośrednictwem małych, lokalnych organizacji młodzieżowych.

5.3 EKES uważa, że młodzież i polityka młodzieżowa powinny mieć większe znaczenie polityczne i finansowe w programie, wzięwszy pod uwagę liczbę celów związanych z młodzieżą w strategii „Europa 2020”, we współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020), a także w europejskiej współpracy na rzecz młodzieży (2010–2018) oraz w inicjatywach przewodnich, takich jak „Mobilna młodzież” i „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”.

⁽⁷⁾ Komunikat z konferencji europejskich ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe, Leuven i Louvain-la-Neuve, 28–29 kwietnia 2009 r.

⁽⁸⁾ Konkluzje Rady w sprawie modernizacji szkolnictwa wyższego, 3 128. posiedzenie Rady ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu w dn. 28–29 listopada 2011 r.

⁽⁹⁾ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C 111/01), z 23 kwietnia 2008 r.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 132/55 z 3.5.2011.

⁽¹¹⁾ SEC(2011) 1402 final, COM(2011) 788 final.

5.4 Wziąwszy pod uwagę zasięg i liczbę działań oraz liczbę uczestników bieżącego programu „Mobilna młodzież”, a także umiejętność włączenia do niego przedstawicieli grup w niekorzystnej sytuacji, Komitet zwraca się o ponowne zastanowienie się, czy proponowane minimalne środki na młodzież w wysokości 7 % gwarantują osiągnięcie celów wytyczonych w tym względzie. Wnosi również, by w ramach programu opracowano osobny podprogram działań dla młodzieży i przeznaczono na niego odpowiedni budżet. O podejściu tym była już mowa w opinii Komitetu w sprawie inicjatywy „Mobilna młodzież”⁽¹²⁾. Konieczne jest zachowanie wszystkich obecnych poddziałań programu „Młodzież w działaniu”.

5.5 Komitet podkreśla, że obecnie program „Młodzież w działaniu” pomaga wspierać działania, które w przeciwnym razie nie byłyby finansowane z alternatywnych źródeł, i że jest jednym z głównych źródeł finansowania projektów młodzieżowych. Dotyczy to przede wszystkim małych organizacji lokalnych i regionalnych. Brak takiego wsparcia mógłby wywołać poważne negatywne konsekwencje dla młodzieży w Europie. Gdyby doszło do takiej sytuacji, wiele organizacji młodzieżowych mogłoby podjąć decyzję o mniejszej koncentracji na sprawach europejskich, gdyż to właśnie europejskie sieci wspierają

udział mniejszych organizacji lokalnych w programach europejskich. Zostawiłoby to pole działania wyłącznie dużym organizacjom i instytucjom, stawiając tym samym w gorszej sytuacji małe organizacje lokalne i regionalne.

5.6 Komitet odnotowuje, że program powinien w większym stopniu przyczynić się do wdrożenia art. 165 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej: „sprzyjając rozwojowi wymiany młodzieży i wymiany instruktorów społeczno-oświatowych, a także zachęcając młodzież do uczestnictwa w demokratycznym życiu Europy”.

6. Środki związane z przemianami demograficznymi

Na okres finansowania UE w latach 2014–2020 EKES proponuje oddzielny program wsparcia „Pokolenia w działaniu”. Dialog międzypokoleniowy jest promowany w ramach wielu programów i propozycji: w dziedzinie aktywności i zdrowia osób starszych, zrównoważonego rozwoju (w kierunku zrównoważonego stylu życia), efektywności energetycznej itp.

EKES jest przekonany, że wspólna mobilność osób młodszych i starszych przyczynia się znacznie do wzajemnego uznania, propagowania spójności społecznej i wspólnej odpowiedzialności za europejskie wartości.

Bruksela, 29 marca 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ Dz.U. C 132/55 z 3.5.2011.